

Η εικονογραφία της ευχής του Μεγάλου Αγιασμού «Μέγας ει Κύριε»

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Η ακολουθία του Μεγάλου Αγιασμού κατά πάσα πιθανότητα πρωτοεμφανίστηκε στην Αγία Γη, όπου ευρίσκεται ο Ιορδάνης ποταμός. Δεν είναι γνωστό ποιος είναι ο πρώτος συνθέτης του πρώτου πυρήνα της ακολουθίας του αγιασμού. Μια

παράδοση θέλει η ακολουθία του Μεγάλου Αγιασμού να συντάχθηκε από τον Μέγα Βασίλειο όταν πέρασε από τα Ιεροσόλυμα.

Σημαντικό τμήμα της ακολουθίας του Μεγάλου Αγιασμού αποτελεί η ευχή που εκφωνείται «Μέγας ει Κύριε» που σύνταξε ο Πατριάρχης Ιεροσολύμων Σοφρώνιος. Πρόκειται για άριστο δείγμα θεολογικής σκέψης και φιλολογικού λόγου. Αυτό φαίνεται και από τις μεγαλορρήμονες φράσεις υψηλής φαντασίας με τις οποίες ανυμνείται η υπερουσία, υπεράγαθη, υπέρθεη, παντοδύναμη, πεντεπίσκοπη, δημιουργός των νοερών ουσιών και των λογικών φύσεων, Αγία Τριάδα.

Στην ευχή με ποιητικές φράσεις εγκωμιάζεται η μεγάλη εορτή των Θεοφανείων,

στις οποίες η αρχική λέξη «Σήμερον» επαναλαμβάνεται 20 φορές με στίχους πλούσιους σε εικόνες που διαδέχονται η μια την άλλη σε μακρότατη αλληλουχία. Στο μέσον περίπου της μακράς ευχής «γεγονωτέρα τη φωνή» ακούγεται η δοξολογική φράση: «Μέγας εί, Κύριε, και θαυμαστά τα έργα Σου και ουδείς λόγος εξαρκέσει προς ύμνον των θαυμασίων Σου», ενώ οι Χοροί των Ψαλτών απαντούν με το «Δόξα σοι Κύριε δόξα σοι». Το σημείο αυτό αποτελεί την κορύφωση της μυστηριακής τελετής. Στην μεγαλειώδη ευχή επίσης ανυμνείται ο Δημιουργός του ορατού και αόρατου κόσμου με τα έργα του. Εξαίρεται το ανέκφραστο μυστήριο της ενσάρκωσης. Υμνολογείται ο «εν Ιορδάνη επιφανείς» Χριστός και «αγιάσας τα ρείθρα» του. Όπως τότε εκεί, έτσι και τώρα εδώ τον ικετεύουμε να εξαποστείλει το Άγιο του Πνεύμα, για να αγιάσει το νερό, και να το κάμει «αφθαρσίας πηγήν, αγιασμού δώρον, αμαρτημάτων λυτήριον, νοσημάτων αλεξιτήριον, δαίμοσιν ολέθριον, ταις εναντίαις δυνάμεσιν απρόσιτον, αγγελικής ισχύος πεπληρωμένον». Η ακολουθία του Μεγάλου Αγιασμού επισφραγίζεται με το λαοφιλές και οικείο σε όλο το λαό απολυτίκιον: «Εν Ιορδάνη βαπτιζομένου σου Κύριε» και γίνεται η κατάδυση του Σταυρού επί του ύδατος και ο αγιασμός των πιστών.

Η ευχή αυτή επηρέασε και την εικονογραφία. Στην Μονή Τοπλού βρίσκεται η θαυμάσια τέχνης εικόνα που ονομάζεται «Μέγας ει Κύριε» και έχει 61 παραστάσεις εμπνευσμένες από την ομώνυμη ευχή του Μεγάλου Αγιασμού των Θεοφανείων. Στο κάτω μέρος της εικόνας αυτής υπάρχει επιγραφή με βυζαντινά γράμματα, αλλά με ανορθογραφίες: « Ιωάννου πόνημα Κορνάρου εις τους 25 χρόνους της ηλικίας του δηα συνδρομής δε του Πανοσιωτάτου κυρου Παρθενίου Ιερομονάχου ηγουμένου το επίκλην Καφούρος εις τον Ε χρόνον της ηγουμενίας αυτού, αψο» δηλαδή το 1770. Αριστερά υπάρχει άλλη επιγραφή «Δέησης του δούλου του Θεού Δημητρίου προσκυνητού, συμβήας και των τέκνων αυτού». Από το γεγονός αυτό βλέπουμε πόσο σημαντική είναι η ακολουθία του Μεγάλου Αγιασμού για την ζωή της Εκκλησίας και πως η θεολογία και το ανέκφραστο μυστήριο της ενανθρωπήσεως του Λόγου γίνεται λόγος και τέχνη.